

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

15 iunie 2017

VO nr. 158

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

*prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII
din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și
articolele 38 alineat 1 litera g) și 39 din Codul Jurisdicției
constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
INTRARE NR.	<u>86a</u>
<u>15 iunie</u>	<u>20 17</u>

I. AUTORII SESIZĂRII:

1. Vladimir ODNOSTALCO

2. Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

4. Grigore NOVAC

5. Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

6. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare unele prevederi din Codul contravențional nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (în continuare – Cod), cu modificările și completările ulterioare (republicat în Monitorul Oficial nr. 78-84/100 din 17 martie 2017).

III. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Expunerea faptelor

La data de 27 februarie 1998 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală (în continuare Legea nr. 1585).

La data de 30 aprilie 1998 Legea nr. 1585 a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 38-30/280.

În temeiul Legii nr. 1585, la data de 26 decembrie 2002 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1593 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (în continuare Legea nr. 1593).

La data de 08 februarie 2003 Legea nr. 1593 a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-19/57. Legea nr. 1593 a suferit mai multe modificări și completări pe parcurs.

Din baza normativă a RM, constatăm faptul că, cotizarea la fondul de asigurare medicală reprezintă o obligație solidară pentru toate categoriile de populație, inclusiv pentru persoana fizică neangajată în câmpul muncii, care, de asemenea, este obligată să obțină polița de asigurare obligatorie de asistență medicală, în temeiul principiului obligativității cotizării la fondurile asigurărilor medicale de stat, stabilit de Lege.

Astfel Legea nr. 1593, Anexa nr. 2, la pct. 2 stabilește în calitate de plătitori ai primelor obligatorii de asistență medicală, citez:

„3. Alte persoane fizice neangajate, cu domiciliul în Republica Moldova, care nu fac parte din nici una din categoriile enumerate și nu sînt asigurate de Guvern, conform art.4 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, care fac dovada aflării în Republica Moldova pentru cel puțin 183 de zile (pe parcursul anului bugetar).”

La data de 24 octombrie 2008 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul Contravențional.

La data de 16 ianuarie 2009 Codul contravențional a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6/15, care la art. 266 stabilește plata amenzii pentru neachitarea în termen a primelor obligatorii de asistență medicală pentru toate categoriile de populație.

Considerăm art. 266 din Cod, în partea în care se referă la persoanele *fizice neangajate, cu domiciliul în Republica Moldova, care nu fac parte din nici una din categoriile enumerate și nu sînt asigurate de Guvern, conform art.4 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, care fac dovada aflării în Republica Moldova pentru cel puțin 183 de zile (pe parcursul anului bugetar)*, ca fiind una neconstituțională pentru următoarele:

Legislație pertinentă

Constituția Republicii Moldova

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative. ”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege. ”

Articolul 36

„Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice. ”

Articolul 46

„Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat. ”

Articolul 47

„Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor. ”

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Prevederi relevante ale Codului contravențional

„Articolul 266. Încălcarea legislației și a regulilor din domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală

(1) Nerespectarea ordinii și a modului de calculare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală

se sancționează cu amendă de la 9 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(2) Neplata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă în termenul stabilit de legislație

se sancționează cu amendă de la 15 la 33 de unități convenționale.

(3) Neachitarea, achitarea tardivă sau achitarea incompletă a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense la care, conform legislației, se calculează primele menționate

se sancționează cu amendă de la 12 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(4) Neprezentarea în termenul stabilit de legislație a dării de seamă privind calcularea și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, a listelor de evidență nominală a persoanelor asigurate angajate, precum și a modificărilor survenite în liste,

se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(5) Neprezentarea în termenul stabilit de legislație a listelor de evidență nominală a persoanelor neangajate asigurate din contul bugetului de stat, precum și a modificărilor survenite în liste,

se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(6) Neînregistrarea în termenul stabilit de legislație a persoanelor juridice și fizice, altele decât cele înregistrate de către organul înregistrării de stat, a notarilor publici și a avocaților ca plătitori de prime de asigurare obligatorie de asistență medicală

se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale aplicată persoanei fizice și persoanei cu funcție de răspundere.

(7) Nerespectarea de către asigurat a termenului stabilit de actele normative în privința distribuirii către persoanele asigurate a polițelor de asigurare obligatorie de asistență medicală primite de la agențiile teritoriale ale Companiei Naționale de Asigurări în Medicină se sancționează cu amendă de la 3 la 9 unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(8) Prevederile alineatelor (2) și (3) nu se aplică producătorilor și procesatorilor de legume, fructe și struguri pentru neplata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, neachitarea, achitarea tardivă sau achitarea incompletă a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în perioada de până la 30 noiembrie 2014.”

Analiza circumstanțelor de fapt prin prisma legislației pertinente

Pentru a da o apreciere justă situației, este nevoie să înțelegem natura juridică a asigurării obligatorii de asistență medicală prin prisma legislației naționale și Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Reieșind din prevederile art. 132 din Constituția Republicii Moldova, sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală nu face parte din sistemul fiscal stricto sensu al Republicii Moldova. Însă cu certitudine acest sistem face parte din sistemul contribuțiilor financiare

obligatorii în sensul art. 58 din Constituție, având natură fiscală lato senso, inclusiv în sensul Convenției EDO pentru următoarele:

- cotizarea în fondul asigurărilor medicale este o contribuție
- obligația de a cotiza în fondul medical comportă un caracter general, obligatoriu, solidar, cetățeanul neavând dreptul de a-și alege comportamentul
- în raporturile dintre asigurător și asigurat nu se aplică principiul egalității specific raporturilor juridice civile
- scopul asigurării obligatorii medicale este ca statul să poată asigura implementarea obligației sale față de cetățean de a garanta dreptul ultimului la sănătate

Odată ce cotizarea în bugetul asigurărilor medicale reprezintă o contribuție financiară obligatorie, nelăsând cetățeanului nici un drept de discreție, aceasta urmează să aibă o așezare justă și echitabilă, ceea ce presupune că, această sarcină nu trebuie să atenteze în mod inadmisibil la dreptul de proprietate al cetățeanului și nici să facă inefficient dreptul lui la protecția sănătății.

În speță însă, este cert că, în mare, pentru populația, care are obligația să cotizeze în fondul medical conform pct. 3 din Anexa nr. 2 la Legea 1593 această sarcină comportă un caracter intolerabil sau le bulversează complet situația financiară, cetățeanul neavând nici un drept de discreție, nefiind în drept să conteste sarcina financiară obligatorie, spre exemplu, pe motiv de incapacitate de plată sau pe motiv că, aceasta este exagerată în raport cu posibilitățile reale de plată ale cetățeanului.

În temeiul art. 266 al. 2 din Codul contravențional, indiferent de cauzele care au dus la neplata poliței de asigurare, persoana fizică va fi atrasă la răspundere contravențională. Cu titlu de statistică vom menționa că, pentru anul 2016, de către organul competent au fost aplicate 3558 de amenzi pentru neachitarea în termen a prețului asigurării obligatorii de asistență medicală.

Fără a atenta la esența conceptului de asigurare obligatorie de asistență medicală din RM, constatăm faptul că, persoana neasigurată medical suportă riscul unor cheltuieli ridicate în caz de boală, în caz de consult medical, iar stabilirea unei amenzi cu caracter penal, putând fi aplicat chiar și arestul administrativ, constituie un instrument nejustificat în raport cu scopul urmărit, un instrument extrem de intruziv și dezechilibrat, care nu ține cont, inclusiv, de situația economică a celor vizați, în special, cei săraci.

Notăm că, amenzile aplicate nu stimulează sub nici o formă oamenii să se asigure. Respectiv norma litigioasă nu își atinge scopul urmărit, ceea ce presupune că, Guvernul ar urma să identifice alte instrumente care ar justifica persoanele neasurate să își execute obligația sa de a contribui la fondul de asigurare medicală, spre exemplu prin aplicarea unor prețuri diferențiate pentru a acoperi pierderile de sistem.

În condițiile în care norma contestată nu prevede excepții sau aceste excepții sunt insesizabile, în ceea ce privește aplicarea art. 266 al. 2 din Codul contravențional, constatăm că, articolul litigios este în contradicție 21, 23, 26, 36, 46, 47 din Constituție.

De altfel, problema ridicată în cadrul prezentei sesizări este constatată și prin raportul ONU¹ pentru Republica Moldova din iunie 2014, publicat la 13 februarie 2014 care la pct. 68 prevede citez: *Statul trebuie să îmbunătățească sistemul de asigurări medicale obligatorii și să asigure că costul financiar nu este o barieră pentru persoanele sărace la medicina de calitate și produsele farmaceutice necesare, inclusiv asistența neurgentă. Guvernul va colecta datele cu regularitate pentru a informa despre prestarea serviciilor îmbunătățite.*

IV CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

¹ <http://www.un.md/viewnews/193/>

Urmare a celor expuse și în temeiul art. 21, 23, 26, 36, 46, 47, 54 din Constituția Republicii Moldova

solicit:

a admite prezenta sesizare spre examinare în fond
a supune controlului constituționalității art. 266 al. 2 din Codul contravențional nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008, cu modificările și completările ulterioare, în partea în care se referă la persoanele fizice neangajate, cu domiciliul în Republica Moldova, care nu fac parte din nici una din categoriile enumerate și nu sînt asigurate de Guvern, conform art.4 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, care fac dovada aflării în Republica Moldova pentru cel puțin 183 de zile (pe parcursul anului bugetar)

V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Declar că, nu am constatat existența vreunei hotărâri a Înaltei Curți pe marginea normei contestate.

Data:

15 iunie 2017

Locul:

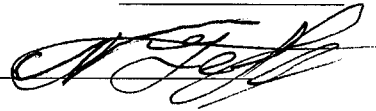
mun. Chișinău

Cu respect

Vladimir ODNOSTALCO

Grigore NOVAC

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova